

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

У статті аналізується інформаційне забезпечення підприємств з метою підвищення рівня їх економічної безпеки.

Досліджуються можливості підвищення рівня економічної безпеки підприємств за допомогою використання сучасних інформаційних технологій, що дозволяє підвищити рівень інформаційного забезпечення, зменшити інформаційну невизначеність та приймати ефективні управлінські рішення.

З'ясовуються проблеми, які зводяться до високого ступеня інформаційної невизначеності підприємств, відсутності конкурентних переваг та великої кількості обмежувальних чинників для підприємств.

Ведеться пошук моделі ефективного застосування сучасних інформаційних засобів, що здатна посилити як власну економічну безпеку підприємства, так і національну економіку України в цілому, суть якої зводиться до застосування нових засобів моніторингу та діагностики економічної безпеки підприємств, що створюються на базі застосування сучасних інформаційних технологій.

Доводиться, що сучасний стан інформатизації підприємств можна визначити як активний пошук фінансово-економічної моделі її функціонування, реформування і управління, технічне та технологічне оновлення її основних складових, створення конкурентних переваг.

Обґрунтовується, що метою реформування підприємств є створення комплексної системи, яка б не лише належним чином задовольняла інформаційні потреби керівництва, забезпечувала зниження витрат у вартості продукції, використовуючи економічно обґрунтовані рішення, а й сприяла економічній безпеці та розвитку господарства.

Ключові слова: економічна безпека, інформаційні технології, інформаційні моделі, конкурентні переваги, державне регулювання.

Ivan Rekun Information support system for management of financial and economic security of the enterprise

The article analyzes the information to provide companies with the aim of enhancing their economic security.

It examines the possibility of increasing the level of economic security of enterprises through the use of modern information technologies that can improve the level of information security to reduce information uncertainty and to make effective management decisions.

Turns out the problems are reduced to a high degree of information uncertainty of enterprises, lack of competitive advantages and large number of constraints for enterprises.

A search for models of effective use of modern information tools, capable how to strengthen their own economic security of the enterprise, and national the economy of Ukraine in General, the essence of which is reduced to the application of new tools for monitoring and diagnostics of economic security of enterprises, which are established on the basis of application of modern information technologies.

It is proved that the modern state of Informatization of enterprises can be defined

as actively searching for financial-economic model of its functioning, reform and administration, technical and technological renovation of its main components, the creation of competitive advantage.

It is argued that the purpose of reforming of the enterprises is the creation of an integrated system that would not only adequately meet the information needs of management, provide cost reduction in the cost of production, using economically sound decisions, but also contributed to economic security and development of the economy.

Keywords: *economic security, information technology, information model, competitive advantage, government regulation.*

Вступ

Економіка України протягом останнього десятиліття проходить вкрай неоднозначний і складний з соціально-економічних наслідків період трансформації. У цих умовах на перший план висувається питання безпеки підприємств, оскільки безпека є універсальною категорією, що відображає захищеність суб'єкта економічних відносин на всіх рівнях, починаючи від держави і закінчуючи кожною людиною. Крім цього, безпеку на рівні підприємства відображає рівень захищеності господарської діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також здатність швидко усувати загрози життєдіяльності підприємства або пристосуватися до існуючих умов, які не позначаються негативно на його діяльності [Харченко Л.С., 2004, С. 133].

В умовах світової фінансово-економічної кризи успіх розвитку підприємств залежить від своєчасного отримання інформації о процесах які відбуваються в економіці.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

В економіці України відбуваються суттєві зміни, обумовлені глобалізацією підприємницької діяльності, швидкими темпами розвитку інформаційних технологій.

Сучасні системи автоматизації економічної діяльності підприємств включають великий набір типових рішень, що забезпечують основні ділянки управління і адаптованих до сучасних умов господарювання, проте на кожному конкретному підприємстві є свої неповторні особливості, які неможливо заздалегідь передбачити. Часто виникає необхідність особливим чином вводити, збирати і аналізувати документи чи окремі дані, виконувати нестандартні дії чи готувати індивідуальні звітні форми [Коробчинський О.Л., 2009, С. 5–6].

Сучасна практика діяльності підприємств стикається з різними викликами внутрішнього і зовнішнього середовища, до вирішення яких уповноважені представники не готові. Така ситуація спостерігається внаслідок різноманітно-впливових чинників, несвоєчасну реакцію на зміни в ринкових відносинах, а також низької кваліфікації керуючої ланки. Одним з інструментів, який може знизити негативний вплив названих елементів, є сучасні інформаційні технології. Їх використання на підприємстві дозволяє згладити некомпетентність персоналу у вирішенні складних завдань в бізнес діяльності, підвищити оператив-

ність отримання готових результатів, поліпшити якість одержуваної інформації. Це, в свою чергу, позитивно впливає на економічні результати підприємницької ініціативи та її економічну безпеку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Істотний внесок у розробку забезпечення економічної безпеки на рівні підприємства в умовах застосування сучасних інформаційних технологій, внесли вітчизняні і зарубіжні науковці, серед яких – Корчевская Л.О., Судакова О.И., Филиппова С.В., Дашковский О.С., Шаповал О.Ф., Коннова Л.О., Шевченко И.В.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

З розвитком інформаційних технологій удосконалювалися також методи, засоби управління інформаційними технологіями та інформаційними ресурсами. Зараз розроблені і застосовуються різні засоби управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємств, серед яких сучасна техніка та обладнання, програмне та документальне забезпечення, технології зі штучним інтелектом, автоматизовані ресурси з управління інформаційними потоками у відкритих і закритих мережах. Глобальна мережа Інтернет також є потужним засобом управління інформацією, особливості здійснення якого можуть, як підвищити економічну безпеку підприємств, так і знизити її. Розвиваються методи управління інформаційними технологіями в системі забезпечення економічної безпеки підприємств. Про це свідчать факти їх адаптації під процес управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки в умовах застосування сучасних інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Діяльність підприємств супроводжується використанням безлічі каналів різної інформації, управляти якою потрібно таким чином, щоб не приносити загроз економічній безпеці. Дуже важливо враховувати можливості сучасних інформаційних технологій, особливо мережі Інтернет. У цьому інформаційному ресурсі існують різні можливості для просування бізнесу та вирішення поточних проблем або завдань. Зокрема, до таких сервісів відносяться соціальні мережі, хмарні технології, засоби державних служб з обробки різної звітності підприємців, фінансових установ та інших спеціалізованих суб'єктів. Тільки використання хмарних технологій в якості сучасного інформаційного ресурсу на практиці дозволяє оперативно обробити потрібну інформацію підприємства, отримати розрахункові результати по заданих параметрах, розрахувати можливі вигоди від угоди або просто ознайомити з особливостями того чи іншого заходу.

В цілому, для забезпечення власної безпеки, підприємство повинно використовувати різні інформаційні технології, за допомогою таких засобів управління інформацією [Андрєєв В. І., 2009]:

- технічних (охоронно-пожежні системи, відеоапаратура тощо);
- організаційних (створення спеціалізованих підрозділів або структур, що забезпечують безпеку підприємства, а також систем управління);
- інформаційних (комп'ютери, захисні мережі та інформаційна продукція, в т.ч. необхідна для прийняття рішень інформація);
- фінансових, без яких і функціонування системи безпеки буде неможливим;
- правових (в т.ч. розробка локальних правових актів з питань функціонування системи управління і забезпечення економічної безпеки);
- кадрових (в першу чергу, формувати достатню кількість персоналу, що займається питаннями безпеки, його професіоналізм);
- інтелектуальних (залучення висококласних фахівців і науковців дозволяє розробляти нові системи безпеки).

Застосування підприємством вищенаведених засобів в забезпеченні безпеки переводить їх у категорію методів, тобто способів дії. [Литвиненко О. В., 1997] Таким чином, підприємство може застосувати технічні, організаційні, інформаційні, фінансові, правові, кадрові та інтелектуальні методи управління інформацією. Важливою групою методів також є економічні, що включають в себе не тільки фінанси і кадри, а й маркетингові методи, менеджмент, економіко-математичне моделювання, статистичний аналіз, а також конструктивно-розрахунковий метод. Виходячи з цього, в контексті необхідності забезпечення економічної безпеки, підприємство, виходячи з власних потреб, специфіки і можливостей (ресурсів), використовує для цього всі наявні корпоративні ресурси, що обумовлює характер засобів і методів її забезпечення.

У практиці підприємницької діяльності описані вище засоби управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства потрібно використовувати з метою:

- пошуку та отримання інформації, необхідної для забезпечення стабільної діяльності та динамічного розвитку підприємства і його систем безпеки в умовах мінливих небезпек, загроз і ризиків ринкової економіки;
- виключення використання недостовірної інформації в системі управління підприємством, в його виробничій діяльності і в системі безпеки;
- запобігання несанкціонованому доступу до інформаційних ресурсів підприємства;
- запобігання розкраданню і втрати інформації підприємства;

- запобігання внесення недостовірних даних, підміни і підробки інформації, що застосовується в системі управління, виробничій діяльності, системі безпеки підприємства в цілому;

- запобігання несанкціонованих дій щодо знищення, модифікації, псування, копіювання та блокування інформації;

- захисту інтелектуальної власності підприємства.

Для вирішення завдань управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах використання сучасних інформаційних технологій доцільно надати модель комплексного інформаційного забезпечення системи економічної безпеки підприємства, наведену на (Рис. 1).

Запропонований механізм управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства дозволяє використовувати сучасні інформаційні технології. Мало того, його результативність та ефективність значно підвищиться, якщо кожен елемент буде опрацьовуватися в тому чи іншому програмному забезпеченні або ж буде схильний до аналізу в сучасній моделі обробки економічних даних. Як видно з рисунка, механізм управління інформацією в системі забезпечення інформаційної безпеки підприємства складається з двох підсистем.

Перша – підсистема інформаційного забезпечення. Вона призначена для своєчасного отримання в необхідних обсягах достовірної інформації про процеси, що відбуваються на ринку, і можуть вплинути або впливають на діяльність і розвиток підприємства, а також на стан його безпеки. Необхідна також інформація про конкурентну ситуацію, нові ідеї та наукові розробки, появу перспективних зразків техніки і технологій, інноваційних процесів тощо. Без цієї інформації керівництво підприємства не може розробити ефективну стратегію, що відповідає реаліям ринку, а також здійснювати результативне тактичне та оперативне управління та забезпечувати заходи безпеки. У запропонованій моделі виразно наступне: щоб отримати необхідну інформацію для прийняття рішень у сфері управління підприємством необхідно здійснити всіма законними методами пошук потрібної інформації, потім провести систематизацію та аналіз отриманих відомостей, підготувати аналітичні документи і довести їх до керівництва підприємства та інших посадових осіб. При цьому, постійно оновлювати і поглиблювати інформацію з урахуванням поточних і перспективних напрямків діяльності підприємства і його систем безпеки. Особлива увага звертається на налагодження тісного взаємозв'язку між елементами підсистеми інформаційного забезпечення економічної безпеки підприємства.

Друга підсистема призначена для захисту інформації та інтелектуальної власності підприємства. Вона включає організаційні заходи щодо захисту інформаційних ресурсів, інженерно-технічні засоби попередження несанкціонованого доступу до інформаційних ресурсів і

правовий захист інформації та інтелектуальної власності підприємства.

Рис. 1. Механізм управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства

Обидві підсистеми взаємопов'язані між собою і працюють в комплексі. Якщо одна з підсистем працювати не буде, то ефективність управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства істотно знизиться.

Досить часто у підприємницькій діяльності виникає необхідність прийняття рішення щодо вибору найкращих і ефективних інформаційних технологій (ІТ). Вирішення цього завдання є складною і багатогранною проблемою, оскільки керівник приймаючи рішення,

знаходиться в дуже складному становищі, що супроводжується невизначеністю і ризиком. У зв'язку з цим, актуальним стає вибір методів і прийомів, що сприяють успішній розробці і прийняттю економічно обґрунтованих і досить аргументованих управлінських рішень щодо впровадження інформаційних технологій.

Для впровадження інформаційних технологій на підприємстві, потрібно детально аналізувати не тільки сам інформаційний продукт, але й оцінити ефективність доцільності його впровадження, проаналізувати різні фактори впливу і тільки потім приймати відповідне рішення. Ефективна інформатизація значно підвищує керованість процесами соціально-економічного розвитку підприємства, призводить до поліпшення якості та рівня прийнятих управлінських рішень, оперативності інформаційних процесів і послуг, які призводять до поліпшення економічних, науково-технічних, культурних та інших показників [Андрєєв В. І., 2007].

Перспективи подальших досліджень

Для якісного та раціонального управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємствам потрібно використовувати широкий набір засобів, важливу роль серед яких мають сучасні інформаційні технології. Для підвищення ефективності і віддачі засобів і методів управління інформацією потрібно важливі управлінські рішення аналізувати на підставі їх сукупності, в результаті чого реалізовувати найбільш вигідні результати.

Також, з метою підвищення економічної безпеки підприємств можна використовувати різні інформаційні продукти, що дозволяють врахувати техніко-технологічні, ресурсні, комунікаційні та інші можливі параметри підприємницького середовища. За допомогою проведення відповідних розрахунків потрібно інтерпретувати отримані результати з метою подальшого прийняття рішень про поліпшення наявних параметрів, які впливають на систему забезпечення економічної безпеки підприємств.

Висновки

Інформаційне забезпечення фінансової діяльності підприємства являє собою процес безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, необхідних для здійснення ефективних управлінських рішень по всіх аспектах фінансової діяльності підприємства.

Інформаційне забезпечення для керуючої підсистеми фінансового механізму має велике значення, так як при прийнятті управлінських рішень в галузі фінансів від якості використовуваної інформації в значній мірі залежать обсяг витрат фінансових ресурсів, рівень прибутку, ринкова вартість, правильність вибору інвестиційних проектів і фінансових інструментів інвестування та інші показники. Чим більший розмір капіталу використовується підприємством, тим важливіше

якість інформації, необхідної для прийняття фінансових рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємства.

Для досягнення цих цілей важливо допомагати підприємствам автоматизувати виробництво, ефективніше використовувати переваги нових інформаційних технологій і систем; впроваджувати телекомунікаційні мережі, яка забезпечуватиме швидкий, надійний, безпечний і економічний доступ до інформації всіх користувачів, розвивати ІТ-кадровий потенціал, сприяти наданню інформаційних послуг в режимі реального часу.

Список використаних джерел

Андрєєв В. І. Основи інформаційної безпеки / В. І. Андрєєв, В. О. Хорошко, В. С. Чередниченко, М. Є. Шелест // За ред. проф. В. О. Хорошка. – К.: Вид. ДУІКТ, 2009. – 292 с.

Андрєєв В. І. Стратегія управління інформаційною безпекою. / В. І. Андрєєв, В. Д. Козюра, Л. М. Скачек, – К.: ДУІКТ, 2007. – 277 с.

Коробчинський О.Л. Методика формування систем економічної безпеки підприємства. // Економіка . -2009. №4(940), с. 41–45.

Литвиненко О. В. Проблеми забезпечення інформаційної безпеки у пострадянських країнах (на прикладі України та Росії): Автореф. дис. канд. політ. наук: 23.00.04. – К., 1997. – 18 с.

Харченко Л.С. Інформаційна безпека України: Глосарій / Л.С. Харченко, В.А. Ліпкан, О.В. Логінов. – К.: Текст, 2004. – 136 с.

Стаття надійшла до редакції 18.08.2014 р